

JOAN COROMINES I LA RIBAGORÇA

Joan FERRER I COSTA
Josep FERRER I COSTA
Joan PUJADAS I MARQUÈS

Joan Coromines mostrà sempre una certa debilitat per la comarca de (la) Ribagorça, no només pel bé de Déu de muntanyes que l'adornen, que ell, excursionista empedreït, apreciava en gran manera, sinó també pel seu valor lingüístic, amb un interessantíssim substrat preromà de tipus iberobasc, que Coromines va estudiar en profunditat.

Per tant, no és d'estranyar que, de les poques conferències de to divulgatiu que va fer al llarg de la seva vida, una d'aquestes fos dedicada a la llengua d'aquestes contrades. Efectivament, Coromines va fer una conferència, organitzada pel Centre Lleidatà, amb el títol «El català, llengua de la Ribagorça» el 13 de febrer de 1967 a la Sala d'Actes del Consell Superior d'Investigacions Científiques de Barcelona. Coromines, en aquesta conferència, fou presentat per qui va ser el seu «primer mestre i que ha acabat per ser el més íntim amic meu», el savi editor d'«Els Nostres Clàssics», Josep M. de Casacuberta (1897-1985). El motiu d'aquesta conferència era, enmig de la dictadura franquista, denunciar els intents de modificació dels límits territorials occidentals de Catalunya, intent que afortunadament no va prosperar. La temptativa era similar a la segregació recent de les parròquies de la Ribagorça, la Llitera i el Baix Cinca del bisbat de Lleida al de Barbastro-Monzó, amb la consegüent espoliació, en virtut de l'article 155 de la Constitució, de les obres d'art del Museu de Lleida. És, un cop més, la mateixa estratègia que tendeix a anorrear la llengua dels territoris de parla catalana, siguin o no administrativament dependents de Catalunya, tot dividint —«divide et impera», deien els romans— i esmicolant el territori. En aquest sentit, Casacuberta, en aquella mateixa presentació, denunciava «la manca de base científica de tota opinió que negui o posi en dubte la catalanitat de les contrades de la conca del Segre, des del Baix Cinca, la Llitera i la Ribagorça cap ençà».

Coromines hi afegia que cal «fer notar que no solament les terres acoblades sota aquesta divisió un poc arbitral de la província de Lleida són d'una catalanitat indiscutable, per tota la seva història de la llengua i sobretot per la voluntat i la manera de ser de la seva gent, sinó que massa sovint deixem de dir que encara més enllà de la província de Lleida, continua Catalunya. Que aquestes terres que se'n diuen de la Ribagorça, la Llitera i el Matarranya són terres catalanes de soca-rel i estan annexionades, com massa sovint deixem que s'oblidi, i com ja sabem, a les províncies d'Osca i Terol (i també n'hi

ha un bocinet a la de Saragossa), són tan catalanes com el cor mateix del Principat.» (J. Coromines: «El català, llengua de la Ribagorça», p. 111-112, publicat en el volum miscel·lani *Les terres de Lleida en la geografia, en l'economia i en la cultura*. Barcelona: Pòrtic, 1971, p. 111-115. (Pòrtic 71; 2). Curiosament, el segon cognom de Coromines, *Vigneaux*, apareixia mal transcrit com a *Vinyó* en la signatura de l'article.)

Coromines reblava la catalanitat de tota la Ribagorça amb una peripècia: «¿Voleu una anècdota personal que us mostrarà com són de purament catalanes la major part d'aquelles valls? Jo escrivia o telefonava a l'alcalde anunciant la meua visita, i demanant que em busquessin un home pràctic del país que em guiés i donés la nomenclatura popular dels camps, els barrancs i les muntanyes. I això solia donar resultat. En el poble de Valldenou, situat uns 15 quilòmetres més enllà d'Alfarràs, ja més enllà de la Noguera Ribagorçana i per tant agregat a la província d'Osca, l'alcalde sortia a rebre'm ben afligit: No havia trobat ningú que realment conegués el terme i que em volgués acompanyar. Darrere d'ell hi havia un grupet d'homes que semblava que volien i dolien. És que nosaltres —deien— no ho sabem prou; si aquest volgués, ell prou ho sap. Vaig posar-me a dir-li alguns mots i notant que la cara se li il·luminava, vaig parlar més, i ell que em fa: “però si és aixines, res, ningú no li ho explicarà melló que ió...” L'alcalde va explicar-me a cau d'orella que aquell home “es temia que el sinyó *inqueniero* li parlaria en castellà i ell es quedaria a l'escapça... i faria un paper ridícul, perquè ell a penes m'entendria i l'*inqueniero* naturalment no l'entendria a ell que li hauria de contestar en català”» (J. Coromines: «El català, llengua de la Ribagorça», p. 114).

Coromines és el gran estudiós de l'etimologia i de la toponímia catalana. I és clar que en les seves recerques no podia deixar de banda aquesta zona del Pirineu, que en la seva toponímia presentava restes d'un substrat preromà tan interessant. Ja en els seus treballs havia establert, pel que fa al topònim *Ribagorça*, que «No hi ha dubte que el primer component és el llatí *RIPA*, i segurament amb el sentit específic que té avui *riba* a la nostra comarca, és a dir, 'pendent, escarpat, format per una ensulsiada de terra guixenca o argilosa'.

»Les ensulsiades (allà *solsuïts*, *solsiders*) són extraordinàriament freqüents avui a tota Ribagorça, molt més encara que a la veïna Conca de Tremp, on és famosa la que destruï l'antic poble de Puigcercós. Recordo, entre altres moltíssims casos actuals, la impressió de terror pintada a la cara de la masovera de Ca del Nen de Cornudella quan em descrivia els sorolls sords i subterranis amb què havia començat el gran *solsider* que amenaçava la seva propietat. Però els casos més antics, i ja datables almenys des del S. x, són en munió. [...]

»L'excel·lent subjecte meu de Claravalls, ancia de més de vuitanta anys, va haver de fer mitja hora de marxa de muntanya per ensenyar-me l'únic indret practicable, entremig d'un veritable dèdal d'ensulsiades, que em conduiria fins Berganui, si encertava l'itinerari que, de dalt estant de la timba, em mostrava fins al final; i encara em sonen a les orelles les paraules que em repetia commogut, des de lluny, quan jo anava baixant “no 'scale per las *ribaas*!””, pronunciades en català local, però amb la característica entonació aragonesa.

»Aquest és ben bé el país de les *ribes tallades*. I no seria sorprenent que això s'hagués anomenat amb un **CÛRTIUS*, -A, derivat, amb el sufix adjectival -IUS, del verb *CURTARE* que ha donat *cortar* a l'Aragó.

»És més, fóra també possible i versemblant d'admetre, que el nom primitiu fos RIPA CŪRTA, amb CŪRTUS 'tallat', com a participi truncat de CURTARE, des d'on s'hauria format l'adjectiu RIPACURTIANUS [...]

»Oblidat RIPA CURTA, la necessitat de fornir un paral·lel a *Pallars*, obligaria més endavant a crear el secundari *Ripacurtia* > *Ribagorça*. [...]

»És una hipòtesi potser condemnada a no passar mai de suposició versemblant, però contra la qual no es veuen objeccions de pes. En tot cas, en una o altra d'aquestes dues formes, em sembla clar que la segona meitat de *Ribagorça* deu derivar del verb CURTARE 'tallar'.» (OnCat VI, 386a47-b39)

Si ens cenyim estrictament a la comarca de l'Alta Ribagorça, ens consta que la primera visita que va fer Coromines a aquests paratges va ser l'any 1934, el 4 d'agost, per visitar el VIII Campament Fabra, instal·lat a l'Estany Llong, a la Vall de Sant Nicolau a Aigüestortes, «el famós paratge de deliciosos meandres en el riu de Sant Nicolau: sentit i origen evidents» (J.C., *Toponímia de la Vall de Boí*, 1983).

Després de la Guerra Civil (1936-1939), hi tornarà del 27 de juliol al 7 d'agost de 1953 per fer enquestes per a la recollida de materials lingüístics, toponímics i antroponímics. Comença a *Taüll* —«el poble més alt de la Vall de Boí < basc antic (A)TA-ŪRI 'població de la porta' (= portella, port de muntanya). Tot demostra que per Taüll s'entrava a la vall de Boí, per Cabdella i el Port de Rus, i potser també, alhora, en temps antic, pel Pas de Llevata, sortint també per Filià a Cabdella» (J.C., OnCat VII, 248a11-17)—, i continua per *Durro* —«El fet és que ni en basc ni en català no hi ha res que expliqui el nom de Durro» (J.C., *Toponímia de la Vall de Boí*, 1983)—, *Erill* —«Població important de la Vall de Boí, casa pairal dels senyors d'Erill. Es troba al fons de la vall i en una situació central, sobre el marge dret de la Noguera de Tor, allà on s'encreuen el camí que baixa de Taüll i el que puja cap a Caldes. [...] En una altra vall, la del riu Bosí, i a uns 8 km en línia recta al SSO de Durro, es troba el poblet d'Erill Castell, niu d'àligues des d'on els senyors d'Erill dominaven els congostos que obren el pas cap a l'Alt Pallars i cap a l'Alta Ribagorça. La comunicació directa amb la vall de Boí estava antigament assegurada per un camí de ferradura que duia cap a Taüll. [...] Erill-Castell ara està despoblat. Els Erill van ser una de les famílies més influents del comtat de Pallars, foren els promotors de les esglésies de Sant Climent i Santa Maria de Taüll, i estengueren llurs possessions per la Ribagorça i per zones conquerides a la terra plana. [...] ETIMOLOGIA. D'un basco-ibèric ILI-ILI [...]. En l'aspecte semàntic, la reduplicació ILI-ILI potser podria interpretar-se com un procediment intensiu o ponderatiu, tan freqüent en llengües de molt diverses famílies, que gairebé sembla constituir un tret de caràcter general. Les llengües semítiques i el llenguatge religiós ens han acostumat a expressions com "el rei dels reis", "el càntic dels càntics". En català, la simple repetició d'un adjectiu té un valor ponderatiu: "gran gran" és una manera de dir "molt gran". Potser en les llengües antigues del Pirineu la repetició actuava com una funció semblant. Aleshores *Erill* podria traduir-se gairebé com 'el poble dels pobles', ço és 'el gran poble'. Certament, situat en la part més cèntrica de la vall, Erill devia ser el poble per excel·lència, el més populós possible de la rodalia» (OnCat IV, 82b43-47; 82b50-56; 82b60-83a5; 83a53; 83b14-29, article de X. Terrado)—, *Barruera* —D'etimologia «problemàtica, verament dubtosa» (OnCat II, 360a3)—, *Cardet* —«De

CARDUETUM ‘camp de cards’» (J. C., *Toponímia de la Vall de Boí*, 1983)—, *Boí* —prové del llatí VALLIS BOVINUS ‘vall de vacades’ (vid. J. C., *Toponímia de la Vall de Boí*, 1983)—, *Caldes de Boí*, *ermita de Sant Nicolau*, planell de *Llubriqueto* —«Boscúria i planell de prats en una alta vall, del terme de Boi - Erill [...] prové de LUCUBRETUM, col·lectiu en -ETUM del llatí LUCUBRUM, nom de l’herba *berenera* o *blenera* [...]» (J. C., OnCat V, 102b36-37; 40-42)—, *Irgo* (< IRI-KO ‘poblet’, vid. J. C., OnCat IV, 443a31) i *Llesp* —«poble de la baixa Vall de Boí, elevat a la dreta del riu, a poc més de mig camí de Boí al Pont de Suert. [...] La importància, ja antiga, del poble es reflecteix en el fet que, quan a l’alta vall de Boí, la gent de la Vall es mantenia en actitud esquerpa i poc abordable, els clergues forasters anomenaven tota la vall, amb un adjectiu derivat del nom de *Lesp*, que és el que ens forneixen les mencions més antigues [...] 819: “infra territorio *Lespetano*” [...]. És la formació adjectival en -ITANUS, -A que es repeteix en aquell temps en tants llocs i comarques (*Sevetano* ‘rodalia de *Seva*’) [...]. En l’enquesta de 1953 a Barruera vaig recollir *Lespedána* com a nom d’un rodal de camps i prats cap al fons del terme, que per allà afronta amb el de *Llesp*. [...] A *Llesp* l’informant em va parlar d’un forat o cova “d’on surt un babor” o vaporada —el fet típic de tantes cavernes i petits avencs—; recordo que l’informant me’l mostrava pendents amunt per sobre del poble. Aquí l’etimologia és òbvia: LEÇ-PE ‘davall de la cova’» (J. C., OnCat V, 68b9-11; 16-22; 40-41; 69b11-15).

Durant l’estiu de 1957 fa dues tongades d’enquestes, la primera a la Ribagorça aragonesa. I en la segona, del 18 de juliol al 9 d’agost, fa enquestes a *Senet* —«Poble de l’Alta Ribagorça, el que es troba més aigües amunt, a l’esquerra de la Noguera Ribagorçana, ja prop del límit amb l’aranès. [...] [Hi ha una] sòlida presumpció d’un origen pre-romà, sens dubte de la branca ibero-basca que ha donat la majoria dels NLL antics d’aquesta zona. La presumpció esdevé consciència de seguretat si hi ajuntem encara l’element SEN- que és comú al nom d’uns altres poblets d’aquestes valls, que tenim comprovats en molts documents des de l’alta Edat Mitjana [...]. Si el nostre coneixement imperfectíssim del pare comú a l’ibèric, l’aquità i el paleo-basc, i de la forma que revestí en el dialecte bascoide extrem-oriental de Pallars i Ribagorça, no ens permet arribar sinó a conclusions de contorns ben nebulosos, no és raó per dubtar de la certitud de la idea general. [...] Aqueix element SEN- sembla haver expressat una idea general d’afinitat, emparentament, aliança [...]» (OnCat VII, 103a32-34; 103b12-20; 25-30; 33-34)—, *Cierco* —d’una variant del «llatí vulgar de QUERCUS f. ‘alzina’, que tot i reemplaçat per *alzina*, com a apel·latiu, ha persistit en la toponímia catalana» (OnCat III, 351a60-b3)—, *Vilaller* —en la documentació antiga *Vilelerio* (s. XIV), probablement compost del mot *vila* i l’antropònim medieval *Aliarius*, vid. OnCat VIII, 32—, *Viuet* —«Poblet de la Vall de Barravés, entre Sarroqueta i diverses bordes avui agregat al municipi del Pont de Suert. La forma diminutiva sembla que és moderna o almenys no apareix en antiga documentació del nom de lloc» (OnCat VIII, 81b21-25; per a l’etim., vid. *Viu de Llevata*)—, *Castilló de Tor*, *el Pont de Suert* —«Els vells no conserven memòria del pont que donà nom a la primera [part del topònim]; en llur infància i en la dels seus pares no hi havia més que una palanca o pontarró de fusta que unia les dues riberes, atribuïda l’una a Catalunya, i l’altra, arbitràriament, a l’Aragó. Però és clar que el pont hi devia haver estat, i degué desaparèixer a conseqüència d’una de les formidables riuades amb què la temible Noguera

Ribagorçana amenaça la comarca constantment. És probable, però, que el pont antic fos uns 15 minuts aigües avall, a la partida que avui encara porta el nom de *Suert*, i on hi ha la *Font de Suert*. Allí degué ésser la població antiga, com ho mostren les ruïnes que per allà es descobreixen, avui encara, més aviat escasses: era, en efecte, una població força petita. La cosa important degué ser el pont, com ens ho ensenya la denominació *Pont de Suert*, que ha predominat per anomenar el poble; perquè de conglomerat de cases amb prou feines degué haver-n'hi: els documents antics no ens parlen de poble gairebé mai, però sí molt sovint d'un *pagus Sovertensis*, i alguns cops d'un castell. [...] És a dir, el que importava en aquesta vall mig deserta era, abans que tot, l'omnipotent monestir de Lavaix [Santa Maria de Lavaix, s. IX, antic monestir cistercenc del Pont de Suert, actualment en ruïnes i la major part de l'any sota les aigües del pantà d'Escales]; després el *pagus* o comarca constituïda pels nombrosos poblets dels dos vessants; i el *pont* que permetia als uns de comunicar-se amb els altres. No interessà, per llarg temps, viure en el fons de la vall: car fins aquí va arribar l'amenaça dels moros, que irrompent de tant en tant pel Pas d'Escales o pels viarans paral·lels de Sant Oreç, o del Coll de *Safó*, devien pujar en incursions ràpides al llarg del riu; i fins deixaren, damunt, algun establiment més o menys passatger o durable, de què ens és testimoni el nom immediat de *Miravet* [partida muntanyenca a l'alta Ribagorça, en el límit entre Casterner de Noals, Cirès i Castelló de Tor (municipi Pont de Suert, Bonansa, etc.). [...] Importància històrica extraordinària. Es comprèn que en alguna de les audaces incursions extremes dels sarraïns de Lleida i Barbatània, per la Ribagorçana amunt (passant pel Coll de *Safó*, entre Sopeira i la Peña de Sant Gervàs, d'on el nom aràbic d'aqueixa collada) degueren ocupar la rodalia del Pont de Suert, i deixaren en aqueix tossal un reducte de temeraris guerrers monacals —un 'miravet'. [...] *Miravet* és evidentment un arabisme [...]. I és clar que s'ha d'haver format amb l'arrel *rbt* 'amençar les fronteres enemigues', o sigui una especialització del sentit general 'dedicar-se a quelcom zelosament'. (OnCat V, 284b53-55; 285a6-13; 286b16-20)]; si bé, tot i saquejar-la periòdicament, no pogueren mai tenir ocupada una vall tan remota i septentrional. Més tard els frares de Lavaix ho absorbiren tot, i tampoc no hi deixaven créixer un nucli urbà. Quan finalment arribà a formar-se població, trigà segles a pendre gens d'importància; però el nom llavors ja feia moltes centúries que existia. I com que el pont és el que havia importat sempre, per damunt de tot, des de l'època romana, la denominació que ha quedat inclou el concepte de 'pont' dues vegades, per repetició, com tan sovint passa en els territoris que han canviat de llengua. Car el mot *Suert*, en la seva forma antiga *Suberte* o *Soverte*, conté, em sembla segur, el nom basc del pont, o sigui *çubi*.» (OnCat VII, 185a56-b17; 185b30-57)—, *Gotarta* —«és un poblet de l'Alta Ribagorça, a 1.195 m d'altitud, al NE i per sobre del Pont de Suert. Limita amb Igüerri, Raons, Malpàs, el Pont de Suert i Ventolà. Ha estat sempre un poble d'economia precària, pobre en agricultura i dedicat al pasturatge. No dona la impressió d'haver estat habitat per gent de classe nobiliària. [...] ETIMOLOGIA. En el cas de *Gotarta*, [...] el "paisatge toponímic" per usar una expressió habitual en Joan Coromines, ens mena cap al pre-romà. La major part dels noms de les poblacions que l'envolten tenen origen bascoide: *Igüerri*, *Adons*, *Erill*, *Esperan*, *Iran*, *Irgo*, *Llesp*, (*el Pont de*) *Suert*. Partir d'un basc *GORTA-ARTE 'entre els corrals' és idea ben acceptable» (OnCat IV, 372a28-34; 372b21-29, article de X. Terrado)—, *Erillcastell* (vid. *Erill*), *Malpàs* —«Poble amb municipi, en una

alta vall de Ribagorça, a uns 10 km E del Pont de Suert. [...] el Malpàs ribagorçà es troba en els rostos pendents de la gran serra que acaba amb els Pics d'Erta i Cerví: mal pas de veres» (OnCat V, 144a13-14;27-29)—, *Massivert* —«Llogaret de l'Alta Ribagorça, agregat a Malpàs (al SE del Pont de Suert). [...] ETIMOLOGIA Del NP germànic MARCIBERHT [...]» (OnCat V, 22812-13; 28)—, *Erta* —«Nom d'un poble avui molt despoblat, però ben conegut a ENE del Pont de Suert. [...] ETIMOLOGIA. Probablement d'un *ERCTA, participi del ll. vulgar *ERGERE, que correspon al ll. cl. ERIGERE 'dreçar, posar dret, redreçar'» (OnCat IV, 87a38-39; 87b2-4)—, *Viu de Llevata* —«Població important de l'Alta Ribagorça, agregada al municipi del Pont de Suert. Es troba entre Malpàs i Perves, a la vora de la carretera que, seguint el curs del Bòsia, uneix l'Alta Ribagorça amb el Pallars. Les cases estan arrecerades sota un turó de forma arrodonida. Va pertànyer a la casa d'Erill. [...] ETIMOLOGIA. D'un antic BIGO ['forca de dos pollegons'] de doble origen, confluència d'una arrel germànica i una altra basco-aquitànica» (OnCat VIII, 81a40-46; 83b14-16); pel que fa a *Llevata*, «Nom de dues comarquetes pirinenques, entre l'Alt Pallars i l'Alta Ribagorça, bastant properes una de l'altra, però separades per uns 15 km i per dues altes carenes, la segona al NE de la primera. La comarca que es travessa anant del Flamicell per la Creu de *Perves*, cap al Pont de Suert; comprèn des d'*Adons* fins a *Viu*, municipi que per ell rep el determinatiu "Viu de Llevata". [...] ETIMOLOGIA. La gran característica de les dues valls és la vasta extensió de pasturatges que les cobreix, de cap a cap. Totes dues són, cada una, un gran aplevat de muntanya alta, i sense bosc, on no hi ha més que l'herbei arrapat a terra: en nivell més o menys pendent, en part força inclinat. Hem de comptar amb els fets fonètics del dialecte. A Ribagorça, la *l* darrere consonant es pronuncia *ll*: és la pronúncia general encara, en aquella comarca; i en els seus encontorns, menys, però també hi havia sonat així; sobretot abans. [...] Allí, doncs, els mots com *gleva* o *glera* havien de sonar *gll*-; tal com allà es diu *klàra* o *flama* per *clara* i *flama*. Però en *gll* la *g* tendí a emmudir-s'hi com a consonant més dèbil que les sordes, fonent-se amb la *ll* que li és un so tan afí. [...] *Llevata* és, doncs, el resultat de GLEBATA, antic plural (d'un neutre GLEBATUM) designant les dues comarcades, aplevades per excel·lència, entre totes les de Ribagorça» (OnCat V, 72a30-37; 72a54-b14; 72b20-24)—, *Montiberri* —«Llogaret del municipi de Malpàs (Alta Ribagorça), al vessant septentrional de la Faiada de Malpàs, dins la vall de Viu. Era una antiga granja del monestir de Lavaix. [...] ETIMOLOGIA. Prové del basc MENDI-BE ERRI 'lloc a sota la muntanya', referint-se a la *Faiada* (serra d'aquest terme) amb MENDI, substituït per la seva traducció MONTEM» (OnCat V, 357b11-13; 357b19-22; article de Joan Ferrer Costa)—, *Perves* —«Llogaret entre l'Alt Pallars i Ribagorça, al peu mateix de la *Creu de Perves*: nom del port per on la gran via de comunicació passa dels vessants del Flamicell als de la Ribagorçana. La gran carretera puja per entre les cases del llogaret a alguns quilòmetres de Sarroca de Bellera; i pocs centenars de metres més amunt, guanya l'alta collada, passant en vista d'*Adons* i els altres llogarets de Llevata, cap a Viu de Llevata; des d'on ja davalla cap a la Ribagorçana i al Pont de Suert. [...] ETIMOLOGIA clara: VILLAS PERVIAS '[redol de] masies travessades per un camí', ço que és cabalment la descripció d'aquest llogaret, com sigui que l'estrada romana ja hi havia de passar, ni més ni menys com ara, per entre les cases del lloc. "*Perviae aedes!*", exclama un personatge de Terenci, en veure que tothom passa i re-passa per les portes de casa; "*perviae transitiones*" 'passos lliures', Ciceró; "*loca equo per-*

via” ‘paratges accessibles a un muntat a cavall’, en Ovidi, etc.» (OnCat VI, 211b56-212a9; 212a35-44)—, *Adons* —«Caseriu agregat a Viu de Llevata, Alta Ribagorça. [...] Acceptant la hipòtesi que Adons contingui com a primer element el basc *at(h)e* ‘porta, pas’, quin podria ésser aleshores el segon component del topònim? Mitxelena ens diu [...] que al costat del sufix *-UNE* ‘espacio, trecho’ hi ha una forma composta *-unza* i *-unce* molt productiva [...]. A la vista de tot això, podríem imaginar pel nostre *Adons* una base **Atauntze* [...]» (OnCat II, 11a18; 42-47; 53-54, article de X. Terrado)— i *Pinyana* —«Llogaret del Flamicell, agregat al municipi de Viu de Llevata, damunt un afluent dret del riu Bosia, uns 5 km Oest de Senterada, al bell peu d’un fortíssim castell roquer, dalt d’un turó de penyes molt destacat i visible de pertot. [...] S’imposa acceptar com ètímon un *CASTRÀ *PINNIANA*, derivat de *PINNA* ‘penya, rocassa’ amb el sentit de ‘castells roquers’ [...]» (OnCat VI, 230a1-5; 230b50-52).

Resultat d’aquesta recerca serà l’article doble que, amb el títol «Toponímia de la Vall de Boí», Joan Coromines publicarà al *Butlletí Interior de la Societat d’Onomàstica* (Barcelona), núm. 12 (1983), p. 1-20, i núm. 14 (des. 1983), p. 1-23, en què recull i estudia més de 240 topònims d’aquestes contrades. I, és clar, les entrades corresponents del seu gran diccionari etimològic de la toponímia de tots els Països Catalans per excel·lència, l’*Onomasticon Cataloniae* (1989-1997, 8 vols.) [OnCat].

El Pirineu en general, que tant enyoraria des de l’exili americà: «L’excursionisme està molt ben organitzat ací, però aquestes muntanyes no es poden comparar amb les nostres: o hi ha massa bosc o no hi trobeu ni un bri d’herba; i ací no hi ha el plaer de cercar i trobar el camí: tot està tan ben marcat que és impossible perdre’s!» (c. 6, de J. Coromines a J. M. de Casacuberta, Pinkham Notch Camp, 15-IX-1948), i concretament la Vall de Boí fou una de les seves zones preferides de vacances, ja que li permetia tant practicar l’excursionisme com descansar. Sabem per una postal adreçada a J. M. de Casacuberta que hi era el 15 de juliol de 1957: «Acabo de saber que diumenge i dilluns que ve és la festa major de Taüll. Diumenge a les 10 del vespre baixaran els fallaires pel bosc fins prop de Boí i dilluns guarneixen un Sant Isidro dintre la seva peana, el passegen en processó organitzada per la priora i el jovent prova d’agafar-li el garland (una mena de coca); tota la festa acaba amb una espècie local de xiquets de Valls. Hauríeu de procurar de ser-hi.» (c. 29, de J. Coromines a J. M. de Casacuberta, Boí, 15-VII-1957)

Del 4 al 28 d’agost de 1962 Coromines passa, també, les vacances d’estiu a Boí, on tornà l’estiu de 1973, 1974, 1975 i 1976; i, per darrera vegada, la segona quinzena de juliol de 1983, ara, però, a Taüll. No cal dir que Coromines aprofitava aquestes merescudes estones d’esbarjo per practicar, a més, el seu esport favorit: l’excursionisme per les valls i muntanyes d’aquesta contrada prodigiosa.